Yerel yönetimler güçlenirken "denge-denetleme"

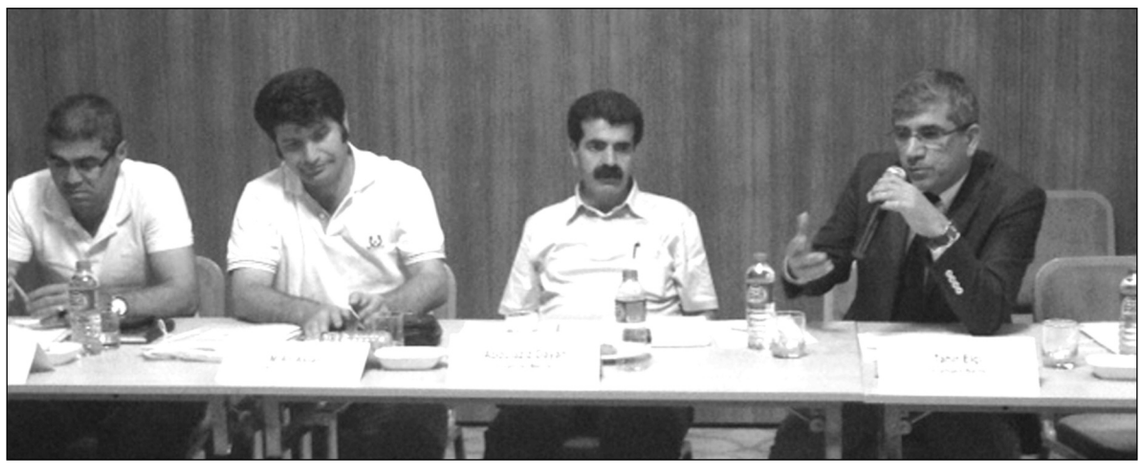
Diyarbakır'da hafta sonunda önümüzdeki yılların temel gündemlerinden biri olacak olan yerel yönetimlerin güçlenmesi durumunda, yatay ve dikey yönetim ilişkilerinde denge ve denetlemenin rolü üzerine çok geniş katılımlı bir çalıştay gerçekleşti. Yüzde 30'u ulusal ölçekli, yüzde 70'i ise yerel sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelerek oluşturduğu "Denge ve Denetleme Ağı"nın, yereldeki partnerlerinden Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi'nin (DİTAM) de desteğiyle düzenlenen çalıştayda, yerel yönetim modelleri üzerinde durulurken, medyadan, iş dünyasına, kadınlardan gençliğe kadar toplumun her katmanının denge denetlemeye etkisi, hak kullanımı ve özgürlük alanlarının geliştirilmesi konuları ele alındı.

Mahmut ORAL

Diyarbakır'da Hilton Garden Inn'de Cumartesi günü tüm gün, Pazar günü ise gazetecilerle birlikte beyin fırtınası formatında gerçekleşen toplantılar dizisine, DİTAM Başkanı Mehmet Kaya, DİTAM 2. Başkanı Mesut Azizoğlu, DÜ Öğretim Üyesi Prof. Dr. Fazıl Hüsnü Erdem, Diyarbakır Barosu Başkanı Tahir Elçi, Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Fahrettin Çağdaş, Sarmaşık Derneği Genel Sekreteri Şerif Camcı, DTK Başkanlık Divanı Üyesi Cabbar Leygra, Süryani Derneği Başkanı Yuhanna Aktaş, Mihallemi Derneği Başkanı Mehmet Ali Aslan, TİHV Diyarbakır Temsilcisi Barış Yavuz, Mazlum Der, Hebun LGBT, Habitat, Yerel Gündem 21, TOG Vakfı, Dicle Fırat Diyalog Grubu temsilcilerinin yanında Denge ve Denetleme Ağı Koordinasyon Grubu'ndan Mustafa Paçal, Sait Fehmi Ağduk, Selda Demirel ve Özgür Haber Gazetesi Yayın Danışmanı Gazeteci Mahmut Oral ile birlikte bir grup gazeteci katıldı.

Koordinasyon adına konuşan DİTAM Başkanı Mehmet Kaya, farklılıklarımızla birlikte özgürce yaşadığımız, haklarımızın güvence altında olduğunu bildiğimiz, adaletin eşit dağıtıldığından emin olduğumuz, ve yönetimin bize hesap vereceğine inandığımız bir Türkiye için, yasaların halkın talep ve gereksinimlerini temel almasını, yasama, yürütme ve yargı birbirinden ayrı ve bağımsız olmasını istedi. Kaya, yasama, yürütme ve yargının hiçbiri diğerinden daha güçlü olmamasını önerirken, halk ve sivil toplum örgütlerinin, karar verme süreçlerine etkin bir şekilde katılması ve yönetimden hesap sorması, siyasi partilerin, kendi içlerinde demokratik olması ve siyasete katılımı özendirmesi gerektiğini vurguladı. Kaya ayrıca şöyle dedi:

"Temsiliyeti sağlayacak bir seçim sistemi olmalı. Güçlü bir denge ve denetleme sistemi ile evrensel hak ve özgürlüklerin garanti altına alınmasını istiyoruz. Denge ve denetleme şart! Güçlü Bir Denge ve Denetleme Sistemi olduğunda toplumsal adaletin sağlandığı, yönetimin hesap verdiği, hak ve özgürlüklerin garanti altına alındığı çoğulcu bir Türkiye'de yaşayacağız. Yürütmenin uygulamalarının insan haklarına uygunluğunu denetleyen bir meclisimiz olacak. Meclis ve yürütmenin uygulama ve kararlarının evrensel hak ve özgürlüklere aykırı olmasını engelleyecek bağımsız ve tarafsız bir yargıya sahip olacağız. Bağımsız ve tarafsız bir yargı ile daha adil bir Türkiye'de yasayacağız. Yurttaşlar ve sivil toplum örgütleri olarak karar verme süreçlerine etkin bir şekilde katılıp, yürütmeden hesap sorabileceğiz. Demokratik siyasi partiler aracılığıyla farklı görüşlerimizi özgürce seslendirerek kararların katılımcı bir şekilde alınmasını sağlayacağız.

Temsiliyeti sağlayan bir seçim sistemi ile yasalarımız bir gruba değil, hepimize hizmet edecek"

Bu ilkelerle başlatılan "Yeni Denge - Yeni Denetleme Kampanyası Dikey Denge ve Denetleme Yerel Yönetimlerin Denge ve Denetlemede Rolü

Diyarbakır Çalıştayı" daha sonra tartışmalar ve görüş aktarımıyla devam etti. "Denge ve denetleme sistemi yasama, yürütme ve yargının yetkilerini kullanırken bir diğer organın daha güçlü olmasının önüne geçmek için birbirlerini dengelemesi ve denetlemesidir. İleri demokrasilerde bu sistem, sivil toplum ve medyanın bu üç erki denetlemesi ile daha da güçlenir. Bu tanım/Türkiye için yeni. Yerel yönetimlerin denge ve denetlemedeki rolü ve işlevi yani dikey denetleme kavramı ise Türkiye'de bir çok sebepten dolayı yeteri kadar bilinmiyor, tartışılmıyor. Dikey denge ve denetlemenin amacı, merkezi idarenin sahip olacağı gücü dengelemek için yerel yönetimlerin devreye girmesidir. Bu da ancak elbette güçlü yerel yönetimler, adem-i merkeziyetçi bir yönetim yapısı ile mümkündür" ifadelerine yer verildi.

Türkiye'nin merkeziyetçi idare yapısının, artık ülkenin gereksinimlerini, halkın taleplerini karşılar nitelikte olmadığına da dikkat çeken konuşmacılar "Edirne'nin su ihtiyacı ile Diyarbakır'ın kültürel taleplerine aynı merkezden çözüm üretilemez. Günümüzde en katı üniter sistemle yönetilen demokrasilerde dahi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi üzerine adımlar atıldı. Türkiye'de yerel yönetimler sadece hizmet üreten aracı kurumlar olmaktan çıkmalı, seçilmiş organlar olarak bütçeleri de dahil olmak üzere, örneğin trafik hizmetlerinin sağlanmasında, sağlık ve eğitim hizmetleri gibi alanlarda politika belirleyici olmalıdırlar. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi sadece bu bölge için geçerli olan bir talep değil, Tüm Türkiye'nin gereksinim duyduğu, Türkiye'nin demokratikleşmesi için gerekli olan bir adım" dediler.

Katılımcılardan birinin, "Türküm, Sünniyim, üniversite mezunuyum, birçok açıdan "Beyaz Türk" tanımına uyuyorum ama merkezi yönetimin bir çok politikasından ben de rahatsızım bazen de mağdurum" cümlesi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin ülke genelinde gerekliliğini, ortaya koymaktaydı.

Merkezden ayrılıp, merkez mantığıyla çalışan yerel yönetimlerin önüne geçilmesi istenirken, kendisi de çoğulcu değil çoğunlukçu olan bir anlayışla yürütülen yerel yönetimler adem-i merkeziyetçiliğe tamamen aykırı bir durum olduğu belirtildi. Konuşmalarda özetle şöyle denildi:

"Örgütlü ve örgütsüz insanların görüş ve taleplerinin yerel yönetimlere nasıl aktarılacağını belirleyecek yöntem ve mekanizmalar geliştirilmeli. Yerel düzeyde de azınlıkların haklarının nasıl korunacağı, onların seslerini nasıl duyurabilecekleri üzerine mekanizmalar olmalı. Yönetimlerin yerelleşmesi ne kadar önemliyse, yerelleşen yönetimin de demokratikleşmesi o kadar önemli. Vatandaşların katılımını sağlayacak, yerel düzeyde de denge ve denetleme mekanizmalarının işlevsel olmasını sağlayacak bir sisteme gereksinim var. Dikey denge ve denetleme, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi/bölge yönetimleri Türkiye'de bölünme endişesi yüzünden yeteri kadar tartışılmıyor, bilinmiyor. Ancak Türkiye'de yeni bir idari yapı şart. Yeni idari yapı üzerine bir görüş birliği olmasına rağmen, dikey denge denetleme ve mekanizmaları üzerine öneriler kısıtlı, yerel yönetişim açısından, ekonomik kalkınmayı da gözetecek bir modelin geliştirilmesi, farklı çevrelerce tartışılması ve bunun üzerine toplumsal uzlaşırım sağlanması şart. Yerel yönetimlerin denge ve denetleme esaslarına göre işlemesi için sivil toplumu dikkate alan bir anlayış benimsenmeli"

"Sivil toplumun da somut öneriler geliştirerek sürece katkı vermesi bir mekanizma olarak önemli. Türkiye gibi çok çeşitli bir kültüre yapıya sahip geniş bir coğrafyada yerel yönetimlerin güçlenmesi Türkiye'nin demokrasisi için önemli bir denge ve denetleme mekanizmasını oluşturacaktır. Bunun yolu da toplumun her kesimini içine alacak, toplumsal uzlaşıya dayalı, çoğulcu, denge denetleme mekanizmalarını içeren yeni bir Anayasadan geçmektedir"

Dün gerçekleştirilen basın çalıştayında ise denge ve denetleme mekanizmalarına bir bütün olarak medyanın katkılarının ne olabileceğinin yanında, birey olarak da gazetecilerin neler yapabilecekleri ele alındı. Toplantıda, gazetecilerin yazdıkları haberlerde sivil toplum varlığına yönelik farkındalığı artırmak için, haber metni içine STK'lerin habere ilişkin etkinliğe katılımının olup olmadığını yazmasının bir etken olabileceği vurgulandı.

Denge ve Denetleme Ağı'nın Diyarbakır çalıştayı şu açıdan önemli. Önümüzdeki iki yıl içinde yapılacak iki seçim, Türkiye'de siyasette ve toplumsal düzeyde önemli değişimlerin yaşandığı bir süreci de beraberinde getirecek. Bu süreçte güçler ayrılığının sağlanması, denge ve denetleme mekanizmalarının işlevselliğinin sağlanması Türkiye'de demokrasinin

bir açıdan da sigortası olacak. Denge ve Denetleme Ağı, Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile başlayacak bu dönemde, uzun vadede sistem ve denge ve denetleme .mekanizmaları üzerine yerelden başlayarak sivil alandan önerilerin geliştirilmesi için çalışmalar yürütecek. Farklı sivil toplum örgütleri ve kanaat önderlerinin katılacağı çalıştaylar olarak sürdürülecek bu çalışmada, denge ve denetleme farklı açılardan ele alınacak.

Diyarbakır'da gerçekleşen "Yerel Yönetimlerin Denge ve Denetleme Açısından Rolü Yani Dikey Denge ve Denetleme" çalıştayından sonra;

Kayseri'de "Cumhurbaşkanı Yürütme İlişkileri Ekseninde Denge ve Denetleme ve Hükümet Sistemleri", İzmir'de "Sivil Toplum ve Medyanın Denge ve Denetleme Açısından Rolü" ve İstanbul'da Yasama, Yürütme, Yargı İlişkileri Açısından Denge ve Denetleme; Yani Yatay Denge ve Denetleme" çalıştaylarıyla devam edecek. Bu çalıştaylar sonrasında ortaya çıkacak noktalar da uzlaşı metinleri olarak yetkililer ve kamuoyu ile paylaşılacak, sosyal medya aracılığıyla da tüm kamuoyu ile paylaşılacak.

